

На основу члана 67. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20),

ПРАВИЛНИК

о допунама Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања

Члан 1.

У Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20 и 6/20), у Програму наставе и учења за пети разред основног образовања и васпитања, на крају текста додаје се одељак: „ОКВИР СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ”, који је одштампан у прилогу 1. овог правилника и чини његов саставни део. У Програму наставе и учења за шести разред основног образовања и васпитања, на крају текста додаје се одељак: „ОКВИР СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ”, који је одштампан у прилогу 2. овог правилника и чини његов саставни део.

Оквир слободних наставних активности

ОПШТЕ УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ ОД ПЕТОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Концепт и сврха слободних наставних активности

Слободне наставне активности (у даљем тексту СНА), су део плана наставе и учења који школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученици у сваком разреду, од петог до осмог, бирају један од три програма СНА који школа нуди што значи да ће сваки ученик током другог циклуса основног образовања и васпитања похађати четири различита програма. Ученици и њихови родитељи се пре избора упознају са понуђеним програмима на часу одељенског старешине, на родитељском састанку, путем сајта школе, лифлета и др. Одабрани програми СНА су за ученика обавезни а успех се изражава описном оценом и не утиче на општи успех.

Иако се за неке СНА може направити природна веза са одговарајућим обавезним предметима не треба их посматрати као неку врсту њиховог проширивања или продубљивања. У њиховом остваривању наставник се ослања на ученичка и школска и ваншколска знања и искуства. Програми СНА нису намењени само некој групи ученика као што су нпр. ученици који се спремају за такмичење или им је потребна додатна подршка у учењу. Сврха СНА је да допринесу остваривању општих исхода образовања и васпитања, развијању кључних и општих

међупредметних компетенција потребним за сналажење у свакодневном животу. Осим тога, подршка су професионалном развоју ученика који на крају основне школе доносе важну одлуку о наставку школовања у контексту новог концепта средње школе у којој се полажу општа и стручна матура. И на крају, мада не мање важно, СНА доприносе бољем упознавању ученика и њиховој сарадњи, јер се остварују у групама састављеним од ученика из различитих одељења.

Програми СНА садрже циљ, компетенције, исходе, теме, кључне појмове садржаја, упутство за дидактичко-методичко остваривање и оцењивање ученика. Поред шест програма који су припремљени од стране Завода за унапређивање образовања и васпитања и шест програма која су припремила стручна друштва, школа може ученицима да понуди и друге програме које је самостално припремила по истом моделу, као и програме изборних предмета који су реализовани до доношења новог плана и програма наставе и учења (нпр. Народна традиција и Шах). Програми СНА које је припремио Завод дати су у две групе. Прву чине програми намењени ученицима 5. и 6. разреда, а другу 7. и 8. У првој групи су Вежбањем до здравља, Животне вештине и Медијска писменост, а у другој Предузетништво, Моја животна средина и Уметност. Стручна друштва су за ученике 5. и 6. разреда припремила Домаћинство, Цртање сликање и вајање, Чуvari природе, Музиком кроз живот и Сачувајмо нашу планету, а за ученике 7. и 8. разреда Филозофија са децом.

Начин остваривања програма и улога наставника

Програми СНА су тако конципирани да фаворизују активност ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад, као и употребу савремених технологија у образовне сврхе.

Сваки појединачни програм СНА садржи дидактичко-методичко упутство које, заједно са овим општим упутством, даје комплетну слику о природи конкретног програма и његовом остваривању.

Програми СНА реализују се комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, повезивање са вршњацима из других школа или држава, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције... Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Уколико је потребно може се користити модификовано кратко предавање које држи наставник или ученик. Због природе програма и чињенице да се у сваком разреду похађају другачије СНА увођење ученика у тему је изузетно важно. Наставник треба кратко да представи сваку тему користећи разноврсне материјале које је унапред припремио/ла (филмови, слике, приче, новински текстови...), а који имају функцију мотивисања ученика. Избор подстицаја треба да одговара не само теми већ и узрасту ученика. Дobar уводни материјал се препознаје по томе што је код ученика изазвао радозналост, потребу да о томе разговарају, постављају питања, истражују, предлажу... Концепт СНА не базира се на коришћењу уџбеника који су посебно за њих припремљени. Напротив, ученици се подстичу да користе што различитије изворе информација и да према њима имају критички однос. Циљ је јачати ученике да се ослањају на сопствене снаге, да развијају компетенције за рад са подацима. Иако се очекује да ће се ученици у великој мери ослањати на интернет као брз и лако доступан извор информација, треба их охрабривати да користе и друге изворе као што су књиге, старе фотографије, интервју и др.

Праћење, вредновање и оцењивање

У складу са чланом 61. Закона о основном образовању и васпитању и Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању (члан 7), СНА се описно оцењују (истиче се, добар и задовољава), а оцена не улази у општи успех ученика. То подразумева да наставник континуирано прати активности ученика и њихов напредак у достизању исхода и развоју компетенција.

Имајући у виду концепт програма СНА, исходе и компетенције које треба остварити, односно развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа остварује се на различите начине. Ученици треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати.

Наставници могу да припреме материјале које ће користити за процењивање знања, вештина, ставова, пре и након обраде неке тематске целине ради објективности утврђивања ученичког напретка. Могу се користити и презентације ученика, продукти њиховог рада, писање есеја или резултати на тематским квизовима.

Током школске године наставник пратити и вреднује и друге показатеље напретка као што су нпр. начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како брани своје ставове. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научно, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.

Табеларни преглед СНА по разредима:

V разред	VI разред
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вежбањем до здравља 2. Животне вештине 3. Медијска писменост 4. Домаћинство 5. Цртање, вајање и сликање 6. Чуvari природе 7. Музиком кроз живот 8. Сачувајмо нашу планету 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вежбањем до здравља 2. Животне вештине 3. Медијска писменост 4. Домаћинство 5. Цртање, вајање и сликање 6. Чуvari природе 7. Музиком кроз живот 8. Сачувајмо нашу планету
VII разред	VIII разред
<ol style="list-style-type: none"> 1. Предузетништво 2. Моја животна средина 3. Уметност 4. Филозофија са децом 5. Домаћинство 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предузетништво 2. Моја животна средина 3. Уметност 4. Филозофија са децом 5. Домаћинство

**ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ ЈЕ ПРИПРЕМИО ЗАВОД
ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

ПЕТИ РАЗРЕД

ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ

Циљ учења слободне наставне активности Животне вештине је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.

Разред -Пети или шести

Годишњи фонд 36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја
<p>Одговоран однос према здрављу Компетенција за целоживотно учење Сарадња Решавање проблема Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција</p>	<p>– на одговоран начин брине о себи и околини и помаже другима у невољи; – проналази релевантне и поуздане изворе информација од значаја за сналажење у свакодневним и ванредним животним ситуацијама; – критички промишља и доноси одлуке уважавајући контекст ситуације, процену последица и најбољи интерес за себе, друге и околину; – јасно изрази сопствене мисли и осећања, са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин; – сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин; – организује своје свакодневне активности на продуктиван начин; – препозна опасности и адекватно реагује; – разликује ризично од превентивног и безбедног поступања пре, током и након елементарне непогоде;</p>	<p>ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА УЧЕЊЕ, РАД И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ Вештине критичког мишљења, решавања проблема, доношења одлука. Организационе вештине и вештине управљања временом. Социо-емоционалне вештине: сарадња, комуникација, асертивност, решавање сукоба, препознавање сопствених и туђих емоција, превазилажење стреса.</p> <p>ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА ИЗГРАДЊУ КУЛТУРЕ БЕЗБЕДНОСТИ Култура безбедности и надлежности за смањење ризика од катастрофа. Климатске промене и заштита животне средине у контексту културе безбедности. Општа безбедност: безбедност у саобраћају; знаци опасности и</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – тумачи знакове опасности, посебно ЕОР и поступа у складу са упутствима надлежних служби; – процени сопствене могућности и ограничења у решавању проблема и потражи одговарајућу помоћ кад процени да ситуација превазилази његове могућности; – повезује информације од релевантних институција са потенцијалним ризицима и правилним реаговањем у кризним ситуацијама; – образложи значај солидарности са људима у невољи; – аргументује значај културе безбедности и пружања прве помоћи; – искаже афирмативни став о људима који су активисти Црвеног крста; – наведе које надлежан за одређене ванредне ситуације и симулира позив хитним службама; – доведе у везу заштиту животне средине са климатским променама и културом безбедности; – разликује безбедно, небезбедно и ризично понашање у саобраћају и примењује мере заштите приликом вожње различитим превозним средствима; –наброји правила којих се треба придржавати у комуникацији током несреће, наведе садржај торбе за случај несреће, поступа према плану евакуације и комуникације; –наброји и објасни мере за ублажавање и смањења ризика од земљотреса, пожара, поплава и екстремних метеоролошких услова; –разликује безбедна од небезбедних купалишта, објасни улогу спасиоца, поступа у складу са правилима понашања на купалиштима и демонстрира 	<p>упозорења (зрачење, биолошка опасност, ЕОС – експлозивни остаци рата, запаљиво, хемијски производи). План комуникације и евакуације у случају несреће. Елементарне непогоде: пожари, земљотреси, поплаве, екстремни метеоролошки услови. Безбедност на води. Прва помоћ.</p>
--	--	---

	<p>поступак самопомоћи у случају грча мишића у води; – наведе принципе и демонстрира пружање прве помоћи на изабраном примеру.</p>	
--	---	--

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности Медијска писменост је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијцентричном окружењу.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд часова

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја
<p>Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>– идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; – опише и анализира своје медијске навике; – разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; – деконструише једноставније примере медијских порука; – одговорно креира једноставније медијске садржаје. – критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; – наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања,</p>	<p>ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА И Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (<i>Мој медијски дан</i>). ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ Медијски садржаји као конструкти стварности. Деконструкција и конструкција медијских порука. ОГЛАШАВАЊЕ Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова).</p>

	<p>вредности и ставови потрошача.</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; – идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву; – препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја; – вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане; – препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама. 	<p>Профит као циљ оглашавања.</p> <p>тицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу.</p> <p>МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ</p> <p>Комуникација у дигиталном окружењу.</p> <p>Поузданост и веродостојност информација на интернету.</p> <p>Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја.</p> <p>Вредновање и селекција доступних информација.</p> <p>Персонализована претрага на Гуглу.</p> <p>Анализа апликација на мобилном телефону.</p> <p>Зависност од мобилних телефона.</p>
--	---	--

ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА

Циљ учења слободне наставне активности Вежбањем до здравља је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд - 36 часова

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
----------------------------------	--------

<ul style="list-style-type: none"> – Компетенција за целоживотно учење – Комуникација – Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција – Решавање проблема – Сарадња – Одговоран однос према здрављу – Одговоран однос према околини – Одговорно учешће у демократском друштву 	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље; – упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта; – разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у – препозна ситуације у којима не сме да вежба; – препозна утицај различитих вежбања на физички из здравље; – повеже позитиван и негативан утицај вежбања на им – поштује еколошка правила у средини где вежба; – правилно поступа у пружању прве помоћи при повре вежбању; – критички вреднује идеале физичког изгледа који се и начине за њихово достизање; – користи поуздане изворе информација о утицају исх вежбања на здравље и физички изглед; – разликује добро од лошег држања тела и коригује со држање тела; – препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их свакодневном животу; – критички се односи према рекламираним производим намирница; – аргументовано дискутује о физичким активностима и исхране и ризицима неодговарајућих дијета; – доведе у везу вежбање са правима детета; – аргументује значај вежбања после болести и неких п – поштује потребе и могућности различитих учесника наведе примере равноправности и неравноправности у – преферира физичке активности на свежем ваздуху с децом у односу на седење код куће за компјутером.
---	---

ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ СУ ПРИПРЕМИЛА СТРУЧНА ДРУШТВА

ЦРТАЊЕ, ВАЈАЊЕ И СЛИКАЊЕ

Циљ учења слободне наставне активности Цртање, вајање и сликање је да ученик кроз ликовни рад развија стваралачко мишљење и унапређује визуелно опажање, естетичке критеријуме и способност ликовног изражавања.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд-36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Рад са подацима и информацијама Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Сарадња Дигитална компетенција Предузимљивост и оријентација према предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву	<ul style="list-style-type: none"> – црта креирајући линије различитих вреи притиска прибора/материјала; – црта према задатом моделу приказујућ – илуструје причу, бајку или песму одабр – обликује, према моделу, фигуре од мек облик; – обликује, у самосталном и тимском рад материјала за рециклажу; – наслика ликовни рад према задатом илкоје опажа; – обликује стварне и имагинарне текстур сликарском или вајарском техником; – изрази цртежом, сликом и скулптуром мили утисак о уметничком делу; – обликује употребне предмете примењуј – разликује цртачке, сликарске и вајарск – чисти радну површину, простор и приб – учествује у активностима које допринос заједнице.

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.

Разред 5 или 6

Годишњи фонд часова-36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја

<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Преузетљивост и оријентација ка предузетништву</p> <p>Естетичка компетенција</p>	<p>-препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.</p> <p>– прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником;</p> <p>– користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања;</p> <p>– вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета;</p> <p>– активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета;</p> <p>– повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу;</p> <p>– одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу;</p> <p>– аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења;</p> <p>– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља;</p> <p>– критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи;</p> <p>– критички се односи према употреби и злоупотреби природе.</p>	<p>УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ</p> <p>Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста.</p> <p>ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА</p> <p>Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке</p> <p>Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет.</p> <p>ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ</p> <p>Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет.</p> <p>ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ</p> <p>Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности. Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.</p>
--	--	--

МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ

Циљ учења слободне наставне активности Музиком кроз живот је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд-36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<p>Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<ul style="list-style-type: none"> – примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих страних аутора; – исказе своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која њена улога;

	<ul style="list-style-type: none"> – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења;
--	--

САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ

Циљ учења слободне наставне активности Сачувајмо нашу планету јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја.

Разред

Годишњи фонд

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини	<ul style="list-style-type: none"> – наведе основне појмове о животној средини; – наведе примере утицаја човека на животну средину; – уочи узрочно-последичне везе и односе на релацији средина; – препозна проблеме у локалној средини на основу развоја; – активно и одговорно управља и решава интегративне – повезује хоризонтално и вертикално знања о одрживом ресурса и користи холистички приступ у решавању развоја; – развија ставове и вредности о очувању

	<p>животне проблема на локалитету;</p> <ul style="list-style-type: none"> – емоционално реагује на проблеме локалног окружења; – схвати и разуме поделу и значај природних ресурса – разликује обновљиве од необновљивих природних – препозна и наводи примере обновљивих и необновљивих ресурса; – критички се односи према нерационалном коришћењу природних ресурса; <hr/> <ul style="list-style-type: none"> – наведе изворе и последице загађења природне средине – разликује изворе и врсте загађења; – анализира из различитих углова утицај загађења – разврстава изворе загађења; – истражи изворе загађења у локалној средини; – наведе примере последица стварања озонских рупа проблема на животну средину; – уочава узрочно последичне везе између глобалних загађења и очувања природне средине; – уочи повезаност природних, социјалних и економских животне средине; – креира решења за смањење загађења од отпада; – користи методе и алате истраживања на терену; – прикупља податке из различитих извора уз критичко доношење закључка; – разликује биодиверзитет од геодиверзитета; – идентификује и објашњава факторе који доводе биодиверзитета и геодиверзитета; – процењује негативан утицај појединих фактора геодиверзитет у локалној средини; – наводи примере заштите биодиверзитета и геодиверзитета; – креира истраживачке задатке; – користи ИКТ приликом прикупљања информација резултата истраживања о геодиверзитету и биодиверзитету; – ради у тиму, размењује мишљење и учествује у средине; – објашњава резултате истраживања повезаности биодиверзитета.
--	---

ШЕСТИ РАЗРЕД

ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ

Циљ учења слободне наставне активности Животне вештине је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд 36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<p>Одговоран однос према здрављу Компетенција за целоживотно учење Сарадња Решавање проблема Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Одговоран однос према околини</p>	<ul style="list-style-type: none"> - на одговоран начин брине о себи и околини и помаже д невољи; - проналази релевантне и поуздане изворе информација за сналажење у свакодневним и ванредним животним сит - критички промишља и доноси одлуке уважавајући конт ситуације, процену последица и најбољи интерес за себе околину; - јасно изрази сопствене мисли и осећања, са пажњом сл саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин - сарађује са члановима групе којој припада и одупре се групе на асертиван начин; - организује своје свакодневне активности на продуктив - препозна опасности и адекватно реагује; - разликује ризично од превентивног и безбедног поступ током и након елементарне непогоде; - тумачи знакове опасности, посебно ЕОР и поступа у скл упутствима надлежних служби; - процени сопствене могућности и ограничења у решава проблема и потражи одговарајућу помоћ кад процени да превазилази његове могућности; - повезује информације од релевантних институција са потенцијалним ризицима и правилним реаговањем у криз ситуацијама; - образложи значај солидарности са људима у невољи; - аргументује значај културе безбедности и пружања прв - искаже афирмативни став о људима који су активисти крста; - наведе које надлежан за одређене ванредне ситуације позив хитним службама; - доведе у везу заштиту животне средине са

	<p>климатским и културом безбедности;</p> <p>разликује безбедно, небезбедно и ризично понашање у саобраћају и примењује мере заштите приликом вожње р превозним средствима;</p> <p>наброји правила којих се треба придржавати у комуник током несреће, наведе садржај торбе за случај несреће, према плану евакуације и комуникације;</p> <p>наброји и објасни мере за ублажавање и смањења ризи земљотреса, пожара, поплава и екстремних метеоролошк</p> <p>разликује безбедна од небезбедних купалишта, објасни спасиоца, поступа у складу са правилима понашања на купалиштима и демонстрира поступак самопомоћи у случ мишића у води;</p> <p>– наведе принципе и демонстрира пружање прве помоћи изабраном примеру.</p>
--	---

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности Медијска писменост је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијациентричном окружењу.

Разред

Годишњи фонд часова

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја
Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција	<ul style="list-style-type: none"> – идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; – опише и анализира 	ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА И Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (Мој медијски дан). ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА

<p>Преузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>своје медијске навике;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; – деконструише једноставније примере медијских порука; – одговорно креира једноставније медијске садржаје. 	<p>МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ</p> <p>Медијски садржаји као конструкти стварности. Деконструкција и конструкција медијских порука.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; – наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача. – разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; – идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву; – препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја; – вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане; – препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама. 	<p>ОГЛАШАВАЊЕ</p> <p>Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. тицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу.</p> <p>МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ</p> <p>Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.</p>

ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА

Циљ учења слободне наставне активности Вежбањем до здравља је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд 36 часова

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<ul style="list-style-type: none"> – Компетенција за целоживотно учење – Комуникација – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Решавање проблема – Сарадња – Одговоран однос према здрављу – Одговоран однос према околини – Одговорно учешће у демократском друштву 	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појам здравља, разликује физичко, мента социјално здравље и образлаже утицај вежбања на зд – упореди специфичности вежбања у спорту и ван спо – разликује правилно од неправилног вежбања и план сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у – препозна ситуације у којима не сме да вежба; – препозна утицај различитих вежбања на физички из здравље; – повеже позитиван и негативан утицај вежбања на им – поштује еколошка правила у средини где вежба; – правилно поступа у пружању прве помоћи при повре вежбању; – критички вреднује идеале физичког изгледа који се и начине за њихово достизање; – користи поуздане изворе информација о утицају исх вежбања на здравље и физички изглед; – разликује добро од лошег држања тела и коригује со држање тела; – препозна ризике гојазности и мршавости;
	<ul style="list-style-type: none"> – наведе принципе правилне исхране и примењује их свакодневном животу; – критички се односи према рекламираним производим намирница; – аргументовано дискутује о физичким активностима и исхране и ризицима неодговарајућих дијета; – доведе у везу вежбање са правима детета; – аргументује значај вежбања после

	болести и неких п – поштује потребе и могућности различитих учесника наведе примере равноправности и неравноправности у – преферира физичке активности на свежем ваздуху с децом у односу на седење код куће за компјутером.
--	--

ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ СУ ПРИПРЕМИЛА СТРУЧНА ДРУШТВА

ЦРТАЊЕ, ВАЈАЊЕ И СЛИКАЊЕ

Циљ учења слободне наставне активности Цртање, вајање и сликање је да ученик кроз ликовни рад развија стваралачко мишљење и унапређује визуелно опажање, естетичке критеријуме и способност ликовног изражавања.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд 36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Решавање проблема Рад са подацима и информацијама Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Сарадња Дигитална компетенција Предузимљивост и оријентација према предузетништву Одговорно учешће у демократском друштву	<ul style="list-style-type: none"> – црта креирајући линије различитих врста притиска прибора/материјала; – црта према задатом моделу приказујући – илуструје причу, бајку или песму одабрану – обликује, према моделу, фигуре од меког материјала; – обликује, у самосталном и тимском раду материјала за рециклажу; – наслика ликовни рад према задатом илустрацијом која је опажена; – обликује стварне и имагинарне текстуре сликарском или вајарском техником; – изрази цртежом, сликом и скулптуром мишљење о уметничком делу; – обликује употребне предмете примењујући – разликује цртачке, сликарске и вајарске – чисти радну површину, простор и прибор – учествује у активностима које доприносе заједници.

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.

Разред

Годишњи фонд часова

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Естетичка компетенција	<ul style="list-style-type: none">– препознаје проблем, планира стратегију решава знања и вештине стечене у оквиру различитих пре– прикаже и образложи резултате истраживања са биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички техником;– користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и објектовање резултата истраживања;– вреднује утицај својих навика у заштити животне средине– активно учествује у акцијама које су усмерене к животне средине и биодиверзитета;– повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета колективном здрављу;
	<ul style="list-style-type: none">– одговорно се односи према себи, сарадницима, ж наслеђу;– аргументује своје ставове према еко-култури и к– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу допринос постизању задатог циља;– критички процени сопствени рад и рад сарадника– критички се односи према употреби и злоупотреби

МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ

Циљ учења слободне наставне активности Музиком кроз живот је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред Пети или шести

Годишњи фонд 36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња	<ul style="list-style-type: none">– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела;– препознаје елементе динамике у свакодневном животу;

<p>Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентацијака предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<ul style="list-style-type: none"> – анализира врсте такта и ритам у уметничким дел – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних ауторасамостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих страних аутора; – исказе своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусијасамостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакоднеживоту; – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштразличитости; – процени сопствене могућности у примени телесниперкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете заритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу бољекоординације; – својим речима објасни значај телесних перкусијасваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; истражи и објасни шта је музичка критика и која њена улога;
	<ul style="list-style-type: none"> – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему – аргументовано исказе утисак о слушаним делима – вербализује свој доживљај музике; – исказе свој доживљај музике кроз друге уметнос – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог; – примењује различите врсте писмености

	(језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења.
--	---

САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ

Циљ учења слободне наставне активности Сачувајмо нашу планету јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја.

Разред

Годишњи фонд

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појмове и разуме разлике између појм географски омотач, животна средина и природна ср – наведе примере повезаности и условљености лит атмосфере, хидросфере и биосфере у оквиру геогр омотача; – наведе принципе одрживог развоја; – уочи активности човека које доприносе одрживос средине; – уочи узрочно последичне везе између активности промена у животној средини; – уочи повезаност природних, социјалних и економ фактора у очувању животне средине; – процени и упореди различите утицаје човека на п ресурса и одлагање отпада; – истражи изворе загађења у локалној средини; – анализира узроке и последице загађења у локалн – разврстава глобалне промене, упореди их и проц утицај на животну средину – кроз решење пројектних задатака идентификује узроке и последице емисије штетних гасова; – класификује изворе буке у локалном окружењу; – наведе и аргументује могућа решења за заштиту – класификује објекте геонаслеђа;

	<ul style="list-style-type: none"> – издвоји критеријуме за издвајање објеката геона репрезентативних примера геодиверзитета; – учествује у дебати о одрживом понашању у зашти подручја; – графички прикаже промену броја заштићених би животињских врста Србије у одређеном временском – препозна на карти заштићена подручја из наше з имају међународни значај;
	<ul style="list-style-type: none"> – образлаже разлоге заштите појединих биљних и животињских врста у Србији; – развија ставове и вредности о очувању животне с кроз решавање проблема на локалитету; – формулише истраживачки задатак кроз рад у гру – прикупи информације релевантне за истраживањ – користи ИКТ приликом прикупљања информација представљања резултата истраживања; – учествује у акцијама које су усмерене ка заштити животне средине.

**ПРАВИЛНИК о допуни Правилника о програму наставе и учења за седми разред
основног
образовања и васпитања**

Члан 1.

У Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 5/19, 1/20, 6/20, 8/20 и 5/21), у Програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања, на крају текста додаје се одељак: „ОКВИР СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ”, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.”.

**ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ ЈЕ ПРИПРЕМИО
ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

СЕДМИ РАЗРЕД

МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<p>Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учење у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<ul style="list-style-type: none"> – образложи избор теме/истраживања из области одрживог рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање – прикупи, одабере и обради информације релевантне користећи поуздане изворе информација, наводећи извор – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса – учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, животне средине и одрживом развоју; – повеже значај очувања животне средине са бригом колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној наслеђу; – користи језик и стил комуникације који су специфични техничке дисциплине и чува језички идентитет; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и допринос постизању договора и афирмишући толеранцију дијалогу; – критички процени сопствени рад и рад сарадника

УМЕТНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности *Уметност* је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред 7

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<p>Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<p>идентитет народа и појединца; – повеже карактеристичан артефакт са континентом културом којој припада; – обликује ликовне радове са препознатљивим елементима одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне музике на простору Балкана и Србије и њихов међусобни утицај; – прикаже елементе прожимања традиционалне музике различитих народа на простору Балкана на музички примерима; – презентује традиционалну музику карактеристичну различите крајеве Балкана и Србије; – прикаже начине очувања музичког културног наслеђа; – објасни како савремене технологије утичу на развој музике; – презентује начине промоције музичких дела и догађаја; – прикаже примену музике у другим уметностима; – истражи и објасни шта је музичка критика и која јој је улога; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих</p>

	мишљења, идеја и естетских доживљаја; – проналази, самостално и у сарадњи са другима, релевантне податке и информације користећи савре технологију; – учествује активно, према сопственим способности интересовањима, у истраживачком и радионичком
--	---

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Циљ учења слободне наставне активности Предузетништво је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.

Разред 7

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја
Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација предузетништву	– наведе основна права потрошача и начине њихове заштите; – на декларацији пронађе најважније информације о производу и одреди однос цене и квалитета; – посматра занимања из перспективе некад и сад и предвиди могућности њиховог развоја у будућности; – повезује одређена занимања и врсту и нивое образовања; – препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања; – се укључи у иницијативе које се покрећу у школи;	ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА Однос цене и квалитета производа/услуге. Декларација производа. Уговорна обавеза за услугу. Остваривање права потрошача.
		СВЕТ РАДА Свет занимања некад, сад и у будућности. Професионална оријентација. Професионални развој. Форма и функција CV и мотивационог писма. Концепт целоживотног учења.
		ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ Покретање иницијативе. Менаџмент и лидерство.

	<ul style="list-style-type: none"> – разликује особине лидера и менаџера; – одговорно преузима задужења у тиму, сарађује са другим члановима тима и учествује у доношењу одлука; – планира, распоређује и управља ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије); – учествује у осмишљавању пословне идеје; – информише се о постојању сличних производа на тржишту; – комуницира са окружењем о креативним идејама свога тима; – примењује правила пословне комуникације; – поштује етичке принципе у пословању; – израчуна трошкове израде производа према датим инструкцијама; – прикупи информације о ценама сличних производа на тржишту и на основу њих одреди цену свог производа; – учествује у промоцији и продаји производа; – презентује рад свог тима. 	<p>УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА</p> <p>Појам предузећа (привредног субјекта). Производ и/или услуга. Појам тржишта. Људски и материјални ресурси. Пословна комуникација. Основни етички принципи у пословању. Процес производње и процес пружања услуга. Цена производа или услуге. Облици промовисања производа. Продаја производа или услуге.</p>
--	--	---

ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ СУ ПРИПРЕМИЛА СТРУЧНА ДРУШТВА

ДОМАЋИНСТВО

Циљ учења слободне наставне активности Домаћинство је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у

свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

Разред 7

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<p>Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учење у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<ul style="list-style-type: none"> – одговорно испуњава обавезе потребне за живот у заједници домаћинству; – преиспита сопствене и навике других чланова заједнице/утиче на њихову промену ка рационалном планирању, економичној потрошњи и развијању одговорних еколошких навика; – користи рачунарске апликације, 3D приказ грађевинског унутрашњег уређења домаћинства, уважавајући потребе културе становања; – учествује у активностима уређења и заштите домаћинства коме се оно налази; – анализира карактеристике савремене културе становања и значај урбанизма за побољшање услова живљења домаћинства; – правилно разврстава и одлаже отпад из домаћинства, предаје на рециклажу; – образлаже на примеру у домаћинству употребу обновљивих енергије и значај топлотне изолације са уштедом енергије – правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; – разликује природне од вештачких тканина, правилно их одржава; – планира буџет домаћинства и управља њиме; – планира радну недељу, укључује и усклађује обавезе које појединац и у заједници/ домаћинству; – припрема и уређује простор за ручавање и формира културне приликом узимања хране;
	<ul style="list-style-type: none"> – правилно се храни, води рачуна о сопственом здрављу породице;-планира дневне оброке за своје домаћинство општим принципима правилне исхране уз уважавање потреба чланова домаћинства;

	<ul style="list-style-type: none"> – примењује основне технике и правила обраде и припреме примену правилног руковања прибором, посуђем, справама припрему хране; – истражује и прави план набавке средстава за одржавање и чистоће домаћинства; – процењује значај и утицај информација и извора информација их са сопственим искуством ради решавања различитих ситуација; – комуницира на конструктиван начин; – процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни – осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, се односи према свом животу, животу других и животnoj – критички процењује сопствени рад и рад сарадника у групи; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и афирмише и равноправност у дијалогу.
--	--

ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ

Циљ учења слободне наставне активности Филозофија са децом је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења.

Разред- Седми или осми

Годишњи фонд 36 или 34

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за целоживотно учење Сарадња Решавање проблема Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Одговоран однос према околини	<ul style="list-style-type: none"> – критички промишља и анализира питања и – са пажњом слуша саговорника и комуници – јасно изрази сопствене мисли и осећања – практикује интелектуалну отвореност и рад – уважава релевантне аргументе – практикује толеранцију и разлике у

<p>Естетичка компетенција</p>	<p>мишље</p> <ul style="list-style-type: none"> – искаже објективност и непристрасност у пр поступака и постигнућа – сарађује са члановима групе којој припада асертиван начин – препозна проблеме у свом непосредном ок њиховог решавања – развије осетљивост за социјални и културн – учествује у расправи која доприноси атмосфер уважавања – преузме одговорност за сопствене поступке друштвеном окружењу, – усвоји интелектуалне врлине истинољубив
-------------------------------	--

**ПРАВИЛНИК о допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред
основног образовања и васпитања**

У Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 11/19, 2/20, 6/20 и 5/21), у Програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања, на крају текста додаје се одељак: „ОКВИР СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ”, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.”.

**ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ ЈЕ ПРИПРЕМИО
ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

ОСМИ РАЗРЕД

МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.

Разред 8

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према окоolini Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	<ul style="list-style-type: none">– образложи избор теме/истраживања из области од рада користећи вештину јавног говора;– формулише истраживачки задатак;– планира ресурсе и управља њима, усмерен на дос– прикупи, одабере и обради информације релевант користећи поуздане изворе информација, наводећи– прикаже и образложи резултате истраживања са а средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано уметничком техником;– користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обра представљање резултата истраживања;– вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурс– учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, животне средине и

	<p>одрживом развоју;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже значај очувања животне средине са бриго колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, жи наслеђу; – користи језик и стил комуникације који су специф техничке дисциплине и чува језички идентитет;
--	--

УМЕТНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности *Уметност* је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред 8

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<p>Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<p>идентитет народа и појединца;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже карактеристичан артефакт са континентом културом којој припада; – обликује ликовне радове са препознатљивим елементима одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне му на простору Балкана и Србије и њихов међусобни у – прикаже елементе прожимања традиционалне муз различитих народа на простору Балкана на музички примерима; – презентује традиционалну музику карактеристичн различите крајеве Балкана и Србије; – прикаже начине очувања музичког културног нас – објасни како савремене технологије утичу на разв музике;

	<ul style="list-style-type: none"> – презентује начине промоције музичких дела и дог – прикаже примену музике у другим уметностима; – истражи и објасни шта је музичка критика и која ј њена улога; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима – комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих мишљења, идеја и естетских доживљаја; – проналази, самостално и у сарадњи са другима, релевантне податке и информације користећи савре технологију; – учествује активно, према сопственим способности интересовањима, у истраживачком и радионичком
--	---

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Циљ учења слободне наставне активности *Предузетништво* је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.

Разред 8

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву	<ul style="list-style-type: none"> – наведе основна права потрошача и начин – на декларацији пронађе најважније инфооднос цене и квалитета; – посматра занимања из перспективе некадњиховог развоја у будућности; – повезује одређена занимања и врсту и ни – препозна проблеме у свом непосредном омогућностима њиховог решавања; – се укључи у иницијативе које се покрећу
	<ul style="list-style-type: none"> – разликује особине лидера и менаџера; – одговорно преузима задужења у тиму,

<p>Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околина Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>саучествује у доношењу одлука; – планира, распоређује и управља ресурсиновац, технологије); – учествује у осмишљавању пословне идеје – информише се о постојању сличних произ – комуницира са окружењем о креативним – примењује правила пословне комуникаци – поштује етичке принципе у пословању; – израчуна трошкове израде производа пре – прикупи информације о ценама сличних пњих одреди цену свог производа; – учествује у промоцији и продаји производ – презентује рад свог тима.</p>
---	---

ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ КОЈЕ СУ ПРИПРЕМИЛА СТРУЧНА ДРУШТВА ДОМАЋИНСТВО

Циљ учења слободне наставне активности *Домаћинство* је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

Разред 8

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
<p>Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околина Естетичка компетенција</p>	<p>– одговорно испуњава обавезе потребне за живот у заједници домаћинству; – преиспита сопствене и навике других чланова заједнице/утиче на њихову промену ка рационалном планирању, економичној потрошњи и развијању одговорних еколошких навика; – користи рачунарске апликације, 3D приказ грађевинског унутрашњег уређења домаћинства, уважавајући потребе културе становања;</p>

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

- учествује у активностима уређења и заштите домаћинства коме се оно налази;
- анализира карактеристике савремене културе становања и значај урбанизма за побољшање услова живљења домаћинства;
- правилно разврстава и одлаже отпад из домаћинства, предаје на рециклажу;
- образлаже на примеру у домаћинству употребу обновљивих енергије и значај топлотне изолације са уштедом енергије – правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора;
- разликује природне од вештачких тканина, правилно их одржава;
- планира буџет домаћинства и управља њиме;
- планира радну недељу, укључује и усклађује обавезе појединаца и у заједници/ домаћинству;
- припрема и уређује простор за ручавање и формира културне приликом узимања хране;
- правилно се храни, води рачуна о сопственом здрављу породице; -планира дневне оброке за своје домаћинство општим принципима правилне исхране уз уважавање потреба чланова домаћинства;
- примењује основне технике и правила обраде и припреме примену правилног руковања прибором, посуђем, справама припрему хране;
- истражује и прави план набавке средстава за одржавање и чистоће домаћинства;
- процењује значај и утицај информација и извора информација их са сопственим искуством ради решавања различитих ситуација;
- комуницира на конструктиван начин;
- процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни – осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, се односи према свом животу, животу других и животној – критички процењује сопствени рад и рад сарадника

	у групи; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и афирмише и равноправност у дијалогу.
--	---

ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ

Циљ учења слободне наставне активности Филозофија са децом је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења.

Разред Седми или осми

Годишњи фонд 36 или 34

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
Компетенција за целоживотно учење Сарадња Решавање проблема Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Одговоран однос према околини Естетичка компетенција	<ul style="list-style-type: none"> – критички промишља и анализира питања и – са пажњом слуша саговорника и комуници – јасно изрази сопствене мисли и осећања – практикује интелектуалну отвореност и рад – уважава релевантне аргументе – практикује толеранцију и разлике у мишље – исказе објективност и непристрасност у поступацима и постигнућа – сарађује са члановима групе којој припадаасертиван начин – препозна проблеме у свом непосредном окњиховог решавања – развије осетљивост за социјални и културн – учествује у расправи која доприноси атмосуважавања – преузме одговорност за сопствене поступкедруштвеном окружењу, – усвоји интелектуалне врлине истинољубив